

Vyhlásenie Sekretariátu Komisie biskupských konferencií Európskej únie (COMECE)

Energetická núdza: COMECE vyzýva k solidarite pred nadchádzajúcou zimou

Biskupi COMECE vyjadrili svoj „hlboký zármutok nad strašným ľudským utrpením, ktoré našim bratom a sestrám na Ukrajine spôsobila brutálna vojenská agresia spustená ruskými úradmi“. Na svojom tohtoročnom jesennom plenárnom zasadnutí biskupi zopakovali svoju úprimnú výzvu „agresorom, aby okamžite ukončili nepriateľské konanie, a všetkým stranám k otvoreniu sa pre rokovania o ‚serióznych návrhoch‘ pre spravodlivý mier, aby sa mohlo pracovať na riešení konfliktu, ktoré bude v súlade s medzinárodným právom a s územnou celistvosťou Ukrajiny“ⁱ.

Ruská vojna proti Ukrajine má tiež závažné dôsledky pre obyvateľstvo v krajinách Európskej únie ako i mimo nej. Prílišná závislosť na dovoze ropy a plynu od jedného dodávateľa umožnila Rusku použiť dodávky energií ako zbraň, čo prehĺbilo energetickú neistotu v Európe. Jej následkom sú tiež prudko rastúce ceny energií, ktoré ovplyvňujú našu spoločnosť ako celok, pričom obzvlášť tvrdo zasahujú tých najzraniteľnejších z nás.

V tejto súvislosti vítame nepretržité snahy európskych a národných politických aktérov o predloženie iniciatív zameraných na zabezpečenie prístupu k cenovo dostupnej, bezpečnej a udržateľnej energii a na zmiernenie vplyvu vysokej ceny elektriny pre jednotlivcov, rodiny ako i firmy. Uznávame, že súčasná situácia je zložitá a vyžaduje si vyvážené úvahy so zreteľom na sociálne, ekonomické, ekologické a geopolitické aspekty v zmysle eticky zodpovedného prístupu. Napriek naliehavej núdži nesmieme stratiť z dohľadu ani dlhodobé ciele spravodlivej a trvalo udržateľnej energetickej transformácie. Aj keď je nájdenie správnej rovnováhy medzi týmito rozličnými aspektami predovšetkým politickou úlohou, radi by sme ponúkli zodpovedným činiteľom niekoľko princípov z Katolíckej náuky pre ich orientáciu:

- **Všeobecné určenie dohier:** Prirodzené právo na spoločné používanie všetkých dohier Stvorenstva v prospech všetkých - súčasných i budúcich - generácií, je „prvým princípom celého etického a spoločenského poriadku“ⁱⁱ. Rešpektujúc právo na súkromné vlastníctvo a jeho spoločenskú funkciu pre spoločné dobro, musí štát zabezpečiť, aby bola energia dodávaná, aby bola bezpečná a v dostatočnom množstve pre všetkých. Predovšetkým je „štát povinný poskytnúť regulačné rámce alebo zásobovať spoločnosti vo verejnom sektore tak, aby sa zabezpečilo, že bude zachovaná

funkcia dodávky energie ako spoločného dobraⁱⁱⁱ. Okrem toho je potrebné posilniť verejnú zodpovednosť za energetiku spravodlivým prerozdelením energetických zdrojov, vyhýbajúc sa jej monopolizácii akýmkoľvek štátom, záujmovou skupinou alebo spoločnosťou na úkor chudobných ľudí a krajín, ktoré často doplácajú na zlé politické hospodárenie alebo špekulácie^{iv}.

- **Prednostná voľba pre chudobných** by nemala byť len charitnou prioritou v živote každého kresťana, ale aj spoločenskou zodpovednosťou^v: *„Keď sa venujeme potrebám tých, ktorí sú v núdzi, dávame im to, čo je ich, a nie to, čo je naše“^{vi}*. Vzhľadom na súčasnú energetickú krízu a jej vplyv na život, zdravie a ľudskú dôstojnosť, je potrebné, aby bola energetika riadená spravodlivým spôsobom, tak, aby mal každý prístup k dostupnej energii. *„Každá energetická politika, ktorá nedokáže primerane riešiť základné potreby, je neprijateľná“^{vii}*.
- **Spravodlivosť a pokoj**: Spravodlivosť umožňujúca integrálny ľudský rozvoj je nevyhnutným predpokladom pre trvalý pokoj. Správne hospodárenie s energiou sa tak stáva kľúčovým faktorom pre oboje - spravodlivosť a pokoj. Zneužívanie energie ako nástroja geopolitického nátlaku, ktorého sme v súčasnosti svedkami, by malo podnietiť medzinárodné spoločenstvo k hľadaniu inštitucionálnych prostriedkov pre efektívne, inkluzívne a spravodlivé *globálne riadenie energie^{viii}*, keďže *„skutočný a trvalý pokoj bude možný len na základe globálnej etiky solidarity a spolupráce“^{ix}*.

Dnes, keď sa v Európe pripravujeme na zimu, vyzývame všetkých, ktorí nesú zodpovednosť vo verejnom živote, aby nezabúdali na rodiny a osoby, ktoré sú obzvlášť zraniteľné alebo sú obeťami sociálno-ekonomickej diskriminácie, a tak sú neschopné vyrovnáť sa s prudko rastúcou infláciou ako i s vysokými cenami kúrenia či elektriny. Toto posilňuje sociálne nerovnosti a energetickú chudobu.

Zariadenia poskytujúce zdravotnú starostlivosť a iné základné služby tiež čelia náročným výzvam. Pandémia COVIDu-19 vážne zasiahla mnohých ľudí a energetická kríza im pridáva na ekonomickej a psychickej záťaži. Zatiaľ čo niektoré firmy krachujú, iné prepúšťajú zamestnancov a mnoho ľudí sa nedokáže vyrovnáť s rastúcimi životnými nákladmi.

Agropotravinársky sektor tiež ťažko trpí rastúcimi cenami energií a nedostatkom hnojív. Nemôžeme riskovať prerušenie dodávok a musíme zabezpečiť kontinuitu výrobných cyklov ako i schopnosť zaručiť prístup k základným potravinám pre všetkých za dostupné ceny^x. Naša solidarita je tiež potrebná s chudobnejšími národmi sveta, ktoré trpia zvýšenou úrovňou potravinovej neistoty a extrémnej chudoby. Tieto sú následkom vysokých cien komodít v dôsledku širších účinkov vojny na Ukrajine^{xi}.

V tejto súvislosti **vyzývame všetkých na kolektívnu solidaritu**. Všetci sme vzájomne prepojení a vzájomne závislí nielen ako jednotlivé osoby a rodiny, ale aj ako spoločnosti a tiež ako medzinárodné spoločenstvo. Každý z nás je povolaný prispieť ku konkrétnym prejavom tejto solidarity.

Na politických aktérov na európskej úrovni apelujeme najmä, aby:

- **zabezpečili prístup k cenovo dostupnej energii** pre najviac zasiahnutých obyvateľov prostredníctvom dočasných zmierňujúcich opatrení a spravodlivého prerozdelenia zdrojov energie.
- **uprednostnili energetickú efektívnosť a identifikovali oblasti, kde je zodpovedné zníženie spotreby energie možné.** Taktiež je potrebné vo zvýšenej miere podporovať výskum alternatívnych foriem energie, zatiaľ čo domáca spotreba energie by sa mohla a mala znížiť^{xii}. Musíme kráčať za dlhodobým cieľom nahradenia fosílnych palív, ale „v očakávaní širokého rozvoja obnoviteľných energií, ktorý by už mal prebiehať, je legitímne voľiť si menej škodlivú alternatívu, či prijímať prechodné riešenia“^{xiii}.
- pri posilňovaní vlastnej energetickej odolnosti sa Európska únia usilovala o **zodpovedné bilaterálne a multilaterálne energetické partnerstvá založené na hodnotách, a položila základy nového globálneho energetického systému,** ktorý sa bude riadiť princípmi spravodlivosti, solidarity, inkluzívnej participácie a trvalo udržateľného rozvoja.

-
- ⁱ Vyhlásenie biskupov COMECE pri príležitosti jesenného plenárneho zasadnutia, 12.-14. október 2022.
 - ⁱⁱ Kompendium sociálnej náuky Cirkvi, 172, porovnaj tiež Sv. Ján Pavol II., encyklika *Sollicitudo Rei Socialis*, 42: AAS 80 (1988), 573.
 - ⁱⁱⁱ Porovnaj „*Committed to God’s Creation. Suggestions for a Sustainable Approach to Energy*“, Sekretariát nemeckej biskupskej konferencie, 16.5.2011, s.17,18.
 - ^{iv} Porovnaj „*Energy, Justice and Peace*“, Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj, 2014.
 - ^v Kompendium sociálnej náuky Cirkvi, 182, porovnaj tiež Sv. Ján Pavol II., encyklika *Sollicitudo Rei Socialis*, 42: AAS 80 (1988), 572-573.
 - ^{vi} Kompendium sociálnej náuky Cirkvi, 184, Sv. Gregor Veľký, *Regula pastoralis*, 3, 21: PL 77, 87.
 - ^{vii} Vyhlásenie Konferencie biskupov USA, 2.4.1981, Washington.
 - ^{viii} Porovnaj pápež Benedikt XVI., encyklika *Caritas in veritate*, 49.
 - ^{ix} Porovnaj pápež František, encyklika *Fratelli tutti*, 127.
 - ^x Podľa Eurostatu bola v auguste 2022 cena chleba v Eú v priemere o 18 percent vyššia ako v auguste 2021.
 - ^{xi} OSN odhaduje celosvetový nárast o 47 miliónov akútne hladujúcich a až 71 miliónov ľudí uvrhnutých do chudoby ako následok ruskej vojenskej invázie na Ukrajinu.
 - ^{xii} Porovnaj pápež Benedikt XVI., encyklika *Caritas in veritate*, 49.
 - ^{xiii} Porovnaj pápež František, encyklika *Laudato Si*, 165.